

O P C I J E

Trgovci opcijama širom svijeta ostvaruju dobit od porasta i pada vrijednosti dioničkog tržišta. Čak i kada su tržišta u padu, moguće je ostvariti profit ako znate kako napraviti da opcija radi za vas. Opcije su toliko svestrane da ih je moguće koristiti u širokom rasponu investicijskih strategija i ciljeva. Postoje različite mogućnosti; opcije se mogu koristiti za kupnju dionica po cijeni nižoj od "prodajne"; opcije omogućuju trgovcima sudjelovanje u usponu i padu cijene dionice čak i bez posjedovanja dionice, a uz opcije možete i zaštititi dionice ili čak zaraditi kada tržišta gube na vrijednosti.

DEFINICIJE I SUDIONICI U TRGOVANJU OPCIJAMA

Radi lakšeg razumijevanja definicije opcija, potrebno je objasniti izvedenice kao jedan od oblika financijskih instrumenata. Izvedenica (eng. *derivative*) se može definirati kao financijski instrument čija vrijednost ovisi o (ili se izvodi iz) vrijednosti drugog, temeljnog instrumenta. Npr., opcije na dionice su izvedenice čija vrijednost ovisi o cijeni dionice.

Opcije (engl. *option*) predstavljaju vrijednosne papire koji su izvedeni iz temeljnog instrumenta koji može biti bilo koji vrijednosni papir, roba ili nešto treće, a koji imatelju opcije daju pravo na kupnju ili prodaju temeljnog instrumenta po ugovorenoj cijeni na određeni dan ili kroz određeno vrijeme. Ključna ideja je u tome da vlasnik opcije ima pravo, a ne obvezu. Ukoliko vlasnik opcije ne ostvari svoje pravo unutar određenog vremena, onda opcija kao i mogućnost njezina izvršenja prestaje postojati. S druge strane, prodavatelj opcije je obavezan ispuniti obvezu iz ugovora u slučaju da je opcija iskorištena.

Opcije se mogu koristiti kao poluga (eng. *leverage*) za povećanje izloženosti ulagača prema cijeni temeljnog instrumenta ili za zaštitu (eng. *hedging*) od promjene cijene temeljnog instrumenta kako bi se smanjili gubici prilikom pada vrijednosti.

CALL I PUT OPCIJE

Razlikujemo dvije vrste opcija: opcija na kupnju (*call* opcija) i opcija na prodaju (*put* opcija). *Call* opcija daje njenom kupcu, u zamjenu za plaćenu premiju, pravo kupnje od prodavača, odnosno sastavljača, opcije ugovorenih vrijednosnih papira ili druge vezane imovine po izvršnoj cijeni

Put opcija daje njenom vlasniku pravo prodaje ugovorenih vrijednosnih papira ili neke druge vezane imovine po izvršnoj cijeni u opciji na određeni dan ili tijekom određenog razdoblja. Pravo prodaje vezane imovine (vrijednosnih papira) stječe kupac *put* opcije u zamjenu za premiju koju plaća prodavaču. Ne radi se o obligaciji jer će kupac opcije iskoristiti svoje pravo prodaje u slučaju ako cijena vezane imovine padne ispod izvršne cijene u *put* opciji. Na taj će način kupac opcije ostvariti određeni kapitalni dobitak od prodaje vezane imovine (vrijednosnih papira) po cijeni višoj od tekuće tržišne cijene.

Svakom kupcu opcije, svedjedno je li riječ o *call* ili o *put* opciji, na raspolaganju stoje tri mogućnosti: pustiti da opcija istekne, prebiti svoju poziciju (prodaja opcije) ili iskoristiti opciju. U slučaju da cijena robe na terminskom tržištu krene suprotno od očekivanja trgovca (kupca *call* ili *put* opcije), on će jednostavno pustiti da opcija istekne. Time će izgubiti iznos plaćene premije, ali će spriječiti veći gubitak koji bi nastao da je iskoristio opciju.

u opciji na određeni dan (europski tip *call* opcije) ili kroz određeno razdoblje do istjecanja njena važenja (američki tip *call* opcije). Pravo iz opcije iskoristit će njezin kupac u slučaju da je tržišna cijena vrijednosnog papira veća od izvršne cijene u opciji. Na taj način vlasnik opcije može ostvariti kapitalni dobitak razlikom između veće tržišne cijene vrijednosnog papira kojeg stječe uz manju izvršnu cijenu. S druge strane, sastavljač opcije pretrpjet će određeni gubitak.